

PM Rotel VIII (Dnr KS 2022/805)

Författningsförslag i promemorian Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 17 oktober 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

En arbetsgrupp inom Socialdepartementet har i en promemoria utrett frågan om det bör införas en möjlighet för socialnämnden att i skyddande syfte begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden. Arbetsgruppen har även haft i uppdrag att föreslå en reglering om vistelseförbud, oavsett vilken bedömning de gör av behovet av en sådan.

Enligt arbetsgruppens bedömning saknas stöd för att det avsedda ändamålet kommer att uppnås med ett förslag om vistelseförbud. Förbudet kommer att inriktas på en faktor, den fysiska miljön, vars betydelse för utvecklingen av normbrytande beteende är oklar. Att hindra barnet från att vistas i en viss fysisk miljö kommer enligt arbetsgruppens bedömning inte att ha någon nämnvärd effekt på barnets sociala kontext, eftersom umgänget troligen kommer att flytta till en annan plats. Det finns också enligt arbetsgruppens bedömning risk att ett vistelseförbud kan försämra barnets möjligheter till positiv utveckling, till exempel genom att utestängas från positiva sammanhang och genom att bidra till misstro mot de sociala myndigheterna. Det är vidare svårt att identifiera de relevanta miljöerna vilket innebär att det finns en överhängande risk att förbudet antingen blir för brett eller för snävt utformat samt att förbudets utformning blir svår att motivera för den enskilde. Det finns också svårigheter med att finna en lämplig kontrollmekanism och sanktioner vid bristande efterlevnad. En inskränkning av rörelsefriheten skulle slutligen få direkt effekt i barnets vardag och påverka ett flertal rättigheter i barnkonventionen, enligt arbetsgruppen.

Sammantaget bedömer arbetsgruppen att den begränsning som vistelseförbudet innebär i barnets grundläggande fri- och rättigheter inte är ändamålsenlig eller proportionerlig i förhållande till syftet att förebygga och förhindra att barn far illa. En reglering som ger socialnämnden rätt att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden bör därför enligt arbetsgruppen inte införas.

I enlighet med uppdraget lämnar arbetsgruppen trots denna bedömning förslag till reglering om vistelseförbud. Regleringen innebär att en person under 18 år ska kunna förbjudas att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt

angivet område om det med hänsyn till den unges hälsa eller utveckling finns behov av att begränsa den unges närvaro på platsen eller i området, och det antingen finns en påtaglig risk att den unge kommer att utveckla ett sådant beteende som avses i 3 § LVU – att utsätta sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk, brottlig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende – eller den unge har ett vårdbehov på grund av sådana förhållanden som avses i 3 § LVU.

Beslut om vistelseförbud föreslås meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden, på motsvarande sätt som i dag gäller vid ansökan om vård enligt LVU. Beslutet ska omprövas av socialnämnden var tredje månad. Om socialnämnden får kännedom om att vistelseförbudet överträds ska den kalla barnet och dennes vårdnadshavare till ett samtal. Socialnämnden kan begära handräckning av polisen för att förflytta ett barn som befinner sig på en plats eller inom ett område med meddelat vistelseförbud, och polisen får ta om hand barnet för överlämning till föräldrarna, vårdnadshavarna eller socialnämnden.

Arbetsgruppen bedömer att förslaget om vistelseförbud endast kommer att innebära mindre kostnadsökningar för kommunerna i form av handläggning av utredningar och ansökningar om vistelseförbud samt genomförande av samtal med barnet och vårdnadshavarna.

Regleringen föreslås införas den 1 juli 2023.

Socialdepartementet har skickat promemorian *Vistelseförbud för barn* till Stockholms stad på remiss för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret instämmer i den problematisering av vistelseförbudet som görs av arbetsgruppen.

Socialnämnden ställer sig bakom utredarens förslag om att möjligheten att besluta om vistelseförbud för barn inte bör införas inom ramen för Socialtjänstlagen men i LVU-lagstiftningen och följa samma juridiska process som övriga LVU-beslut.

Farsta stadsdelsnämnd håller med om de svårigheter och utmaningar som utredningen lyfter kring ett eventuellt vistelseförbud.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd håller med utredarnas bedömning och vill lyfta fram synpunkter av vilka en del även lyfts fram i utredningen.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det finns ett behov av ytterligare förebyggande insatser som på ett verksamt sätt hindrar unga som identifierats visa tendenser till ett normbrytande beteende.

Mina synpunkter

Att förhindra barn och unga från att dras in i kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende är en av socialtjänstens kärnuppgifter. Socialtjänsten behöver fler verktyg för att tidigt kunna gripa in och hjälpa utsatta barn och unga. Samtidigt måste dessa verktyg vara ändamålsenliga och rättssäkra. Utredningen har haft i uppdrag att utreda införandet av en möjlighet för socialnämnden att besluta om vistelseförbud för barn och unga. Utredningen föreslår att en sådan möjlighet inte bör införas.

Som stadsledningskontoret anför kan en utökad bemanning av fältassistenter behövas i de områden som omfattas av vistelseförbud. Förslaget riskerar därför att generera större kostnadsökningar för både Polismyndigheten och kommunerna än vad arbetsgruppen beskriver. Om beslut fattas om att införa vistelseförbud, är det viktigt att finansieringsprincipen beaktas och att kommunerna ersätts för de extra kostnader som kommer att uppstå.

Det torde gälla inte minst i Stockholm, dit ungdomar samlas från många olika kommuner. Även om den grönbå majoriteten konsekvent har förstärkt de ekonomiska resurserna till socialtjänsten är det viktigt att dessa resurser kan användas där de gör störst nytta. Socialtjänsten kommer under de kommande åren att stå inför en stor omställning mot att i ännu högre utsträckning fokusera på tidiga insatser, eftersom vi vet att det är det effektivaste sättet att förhindra en negativ utveckling hos barn och unga.

Det är också viktigt att det inte är förekomsten av ett vistelseförbud som avgör vilka ungdomar fältassistenter och annan uppsökande personal ska prioritera att ha kontakt med, utan ungdomarnas behov av hjälp och stöd.

Ett problem är att socialtjänsten i dagsläget har svårt att besluta om öppna insatser utan samtycke, så kallat mellantvång. Resultatet blir alltför ofta att ungdomar eller vårdnadshavare tackar nej till frivilliga insatser, varefter situationen förvärras till dess att ett omhändertagande blir den sista utvägen. Om socialtjänsten fick större möjligheter att besluta om mellantvång skulle det i vissa situationer i praktiken få liknande effekter som ett vistelseförbud, men samtidigt aktivt stötta ungdomar till en positiv utveckling. Ett exempel kan vara att ungdomar som är på väg att utveckla ett negativt beteende får beslut om att delta i läxhjälp för att klara skolgången, vilket samtidigt också gör att de inte hamnar i ”fel” sällskap.

Jag anser slutligen att det är viktigt att överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att säkerställa att samtliga platser är trygga för ungdomar att vistas på. Exempelvis bör man överväga att personer dömda för organiserad brottslighet förbjuds att ta kontakt med ungdomar, för att undvika att dessa rekryteras in i kriminalitet.

Jag hänvisar i övrigt till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 5 oktober 2022

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vänsterpartiet instämmer i problembilden av att införa vistelseförbud för barn i enlighet med tjänsteutlåtandet, men vi håller inte med om att möjligheten att besluta om vistelseförbud bör införas i LVU-lagstiftningen.

Som utredaren fastslår inskränker vistelseförbud på rörelsefriheten samt inkräktar på barnets rättigheter enligt barnkonventionen, och vi ser inga skäl till varför det resonemanget skulle vara undantaget för LVU-lagstiftningen. Att införa vistelseförbud för tvångsplacerade barn riskerar dessutom att ytterligare öka stigmatiseringen av unga som är tvångsplacerade inom LVU-vården. Unga som är placerade på institution är i sig redan avvisade från den negativa miljö och umgänge som den tidigare har befunnit sig i, därför bör det anses att lagstiftningen redan garanterar ett tillräckligt skydd för den som är placerad inom LVU.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom (V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

En arbetsgrupp inom Socialdepartementet har i en promemoria utrett frågan om det bör införas en möjlighet för socialnämnden att i skyddande syfte begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden. Arbetsgruppen har även haft i uppdrag att föreslå en reglering om vistelseförbud, oavsett vilken bedömning de gör av behovet av en sådan.

Enligt arbetsgruppens bedömning saknas stöd för att det avsedda ändamålet kommer att uppnås med ett förslag om vistelseförbud. Förbudet kommer att inriktas på en faktor, den fysiska miljön, vars betydelse för utvecklingen av normbrytande beteende är oklar. Att hindra barnet från att vistas i en viss fysisk miljö kommer enligt arbetsgruppens bedömning inte att ha någon nämnvärd effekt på barnets sociala kontext, eftersom umgänget troligen kommer att flytta till en annan plats. Det finns också enligt arbetsgruppens bedömning risk att ett vistelseförbud kan försämra barnets möjligheter till positiv utveckling, till exempel genom att utestängas från positiva sammanhang och genom att bidra till misstro mot de sociala myndigheterna. Det är vidare svårt att identifiera de relevanta miljöerna vilket innebär att det finns en överhängande risk att förbudet antingen blir för brett eller för snävt utformat samt att förbudets utformning blir svår att motivera för den enskilde. Det finns också svårigheter med att finna en lämplig kontrollmekanism och sanktioner vid bristande efterlevnad. En inskränkning av rörelsefriheten skulle slutligen få direkt effekt i barnets vardag och påverka ett flertal rättigheter i barnkonventionen, enligt arbetsgruppen.

Sammantaget bedömer arbetsgruppen att den begränsning som vistelseförbudet innebär i barnets grundläggande fri- och rättigheter inte är ändamålsenlig eller proportionerlig i förhållande till syftet att förebygga och förhindra att barn far illa. En reglering som ger socialnämnden rätt att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden bör därför enligt arbetsgruppen inte införas.

I enlighet med uppdraget lämnar arbetsgruppen trots denna bedömning förslag till reglering om vistelseförbud. Regleringen innebär att en person under 18 år ska kunna förbjudas att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område om det med hänsyn till den unges hälsa eller utveckling finns behov av att begränsa den unges närvaro på platsen eller i området, och det antingen finns en påtaglig risk att den unge kommer att utveckla ett sådant beteende som avses i 3 § LVU – att utsätta sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende – eller den unge har ett vårdbehov på grund av sådana förhållanden som avses i 3 § LVU.

Beslut om vistelseförbud föreslås meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden, på motsvarande sätt som i dag gäller vid ansökan om vård enligt LVU. Beslutet ska omprövas av socialnämnden var tredje månad. Om socialnämnden får kännedom om att vistelseförbudet överträds ska den kalla barnet och dennes vårdnadshavare till ett samtal. Socialnämnden kan begära handräckning av polisen för att förflytta ett barn som befinner sig på en plats eller inom ett område med meddelat vistelseförbud, och polisen får ta om hand barnet för överlämning till föräldrarna, vårdnadshavarna eller socialnämnden.

Arbetsgruppen bedömer att förslaget om vistelseförbud endast kommer att innebära mindre kostnadsökningar för kommunerna i form av handläggning av utredningar och ansökningar om vistelseförbud samt genomförande av samtal med barnet och vårdnadshavarna.

Regleringen föreslås införas den 1 juli 2023.

Socialdepartementet har skickat promemorian *Vistelseförbud för barn* till Stockholms stad på remiss för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 september 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i den problematisering av vistelseförbudet som görs av arbetsgruppen. Svårigheten att följa upp ett vistelseförbud bör framhållas, tillsammans med den negativa effekt det riskerar att ha på den unges syn på myndigheter att meddela ett förbud som i praktiken inte upprätthålls. Även risken att vistelseförbudet inte får någon effekt eftersom umgänget kan flytta till en ny plats, fysisk eller digital, är av betydelse.

Stadsledningskontoret bedömer i likhet med utredningen att om vistelseförbud ska användas bör det i första hand vara verksamt för barn och unga som uppvisar ett begynnande normbrytande beteende men som ännu inte begått kriminella handlingar. Vistelseförbudet kan då fungera som ett stöd både för vårdnadshavare som upplever svårigheter med att sätta gränser för den unge och för den unge när denne har svårt att stå emot påtryckningar från kriminella eller annat oönskat umgänge. Samtidigt bör det inte vara förenligt med likabehandlingsprincipen att rikta ett vistelseförbud mot barn som är i ett tidigt skede av en negativ utveckling och samtidigt avstå från att meddela förbud mot barn som har en mer kvalificerad problematik. Som utredningen framhåller kan besluten komma att baseras främst på andra än mottagarens beteende. Med tanke på att ett vistelseförbud kan upplevas som något negativt kan ett sådant förfarande framstå som en typ av kollektiv bestraffning, vilket inte godtas av rättsordningen.

Stadsledningskontoret delar de farhågor som framhålls kring att lagstiftningen kan komma att uppfattas som tandlös och motverka en god samverkan med de ungdomar socialtjänsten försöker nå. Med tanke på den precision som av rättssäkerhetsskäl kommer att krävas vid utformningen av besluten finns det en risk att mottagaren aktivt försöker kringgå besluten. Kringgåendet i sig kan föranleda ett behov av att ganska frekvent upphäva eller ändra besluten. Detta kan föranleda processuella svårigheter på ett sätt som inte är lika framträdande avseende de beslut som fattas inom ramen för nuvarande LVU-lagstiftning (t.ex. omplacering, hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning) där besluten till sin natur inte behöver vara lika detaljerade i sin utformning. För att motverka dessa risker och för att komma till rätta med även andra orsaker till problemen än var den unge vistas är det nödvändigt att ett beslut om vistelseförbud alltid kompletteras med andra vårdande insatser som ger ett utökat stöd till den unge och dennes vårdnadshavare.

Stadsledningskontoret vill vidare framhålla att det för att vistelseförbudet ska fungera kommer det att krävas god samverkan mellan socialtjänst, vårdnadshavare, fältassistenter och polis men även med skola och fritidspedagoger. Detta gäller inte minst i arbetet med att identifiera personer där vistelseförbud skulle kunna vara en lämplig insats, men även för att upprätthålla besluten. Det förutsätter att polisen har tillräckliga resurser både för samverkan och

för att upptäcka och åtgärda avsteg från vistelseförbudet. Ett upprätthållande av vistelseförbud kan också kräva ökade identitetskontroller, vilket behöver hanteras på ett respektfullt sätt för att inte leda till stigmatisering av vissa grupper av barn. Vidare kan en utökad bemanning av fältassistenter behövas i de områden som omfattas av vistelseförbud. Förslaget riskerar därför att generera större kostnadsökningar för både Polismyndigheten och kommunerna än vad arbetsgruppen beskriver.

Stadsledningskontoret ser när det gäller samverkan med Polismyndigheten också behov av klargörande när det gäller sekretessen mellan myndigheterna. Redan en uppgift om att en enskild är aktuell vid socialtjänsten är typiskt sett en uppgift som skyddas av sekretess i förhållande till Polismyndigheten. Som förslaget är utformat framstår det svårhanterligt för socialtjänsten att konsultera polisen i dessa ärenden utan att förmedla viss information om individer. Sekretessbrytande konsultationer inom ramen för barnavårdsutredningar sker i regel med stöd av det mandat som ges av 11 kap. 2 § SoL. Då denna bestämmelse inte omnämns i detta sammanhang och inte tydligt i sin ordalydelse omfattar denna typ av konsultation efterfrågar stadsledningskontoret ett förtydligande kring om avsikten är att dessa konsultationer, från socialtjänstens perspektiv, ska ske med stöd av denna eller någon annan specifik bestämmelse.

Stadsledningskontoret anser att det är tillräckligt att den unge tillsammans med vårdnadshavare kallas till möte på socialtjänsten för samtal när avsteg skett från ett vistelseförbud. Hur väl vistelseförbudet efterföljs kommer dock också att ligga till grund för beslut om vilka andra insatser som är lämpliga och om det finns ett behov av insatser som innebär större inskränkningar.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2022 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av Författningsförslag i promemorian Vistelseförbud för barn, Ds 2022:12.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi) som ställde sig bakom Väns-terpartiets särskilda uttalande.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom utredarens förslag om att möjligheten att besluta om vistelseförbud för barn inte bör införas inom ramen för Socialtjänstlagen men i LVU-lagstiftningen och följa samma juridiska process som övriga LVU-beslut. Att värna barnets rätt till rörelsefrihet och rättigheter enligt barnkonventionen är ett tungt vägande argument då effekten av ett vistelseförbud är svårt att förutsäga. Förvaltningen bedömer att utredarens reflektioner och förslag är rimliga, relevanta och i enlighet med den kunskap socialnämnden har kring brotts- och drogforebyggande arbete.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2022 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av författningsförslag i promemorian Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12).

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Lars Hultkvist (KD), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen håller med om de svårigheter och utmaningar som utredningen lyfter kring ett eventuellt vistelseförbud. Svårigheter som utredningen tar upp och som även förvaltningen ser som större utmaningar är att ett vistelseförbud kan leda till att barn och unga hittar andra platser att vistas på och att förbudet skulle vara för svårt att kontrollera och följa upp.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2022 följande.

1. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Utredarna bedömer att begränsningen vistelseförbud innebär att barnets grundläggande fri- och rättigheter inte är ändamålsenlig eller proportionerlig i förhållande till syftet att förebygga och förhindra att barn far illa. Utredningen menar att införandet av en åtgärd med sådana inskränkande konsekvenser som vistelseförbudet kommer att ha, samtidigt som det saknas stöd för att åtgärden kommer att uppnå det avsedda syftet, inte heller kan anses vara till barnets bästa. En reglering som ger socialnämnden möjlighet att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden bör därför inte införas enligt utredarna. Förvaltningen håller med utredarnas bedömning och vill lyfta fram synpunkter av vilka en del även lyfts fram i utredningen;

- Mycket av socialtjänstens arbete handlar om att skapa förtroende hos barnet och familjen för de sociala myndigheterna, ett förbud blir i ett sådant sammanhang kontraproduktivt och kan skapa en större känsla av utanförskap och tillitsbrist hos det enskilda barnet och kan även bli stigmatiserande.
- Det sociala umgänget, som delvis sker digitalt, kan vara en större risk än den geografiska platsen och umgänget kommer man inte åt med ett vistelseförbud.
- En risk med att förbjuda en fysisk miljö är att umgänget flyttar till andra platser, som är ännu mer olämpliga för barnet att vistas i. Det kan även komma att bli

diskussioner kring gränsdragning av fysiska platser samt behov av att ändra, uppdatera gränsdragningen.

- Anses en miljö vara farlig för barnen bör det snarare arbetas för att ändra miljön, än att förbjuda barnen att vistas där.
- Miljön som kan bli aktuellt för ett vistelseförbud kan vara barnets närmiljö runt hemmet och kan bli svårt att genomföra.
- En konsekvens av ett vistelseförbud kan bli att barnet även förlorar kontakter utanför hemmet som är positiva och stärkande för barnet, exempelvis fritidsaktiviteter. Många av barnen som kan bli aktuella för vistelseförbud påverkas även av trångboddhet och kan även ha en problematisk hemmiljö och det är inte alltid positivt att de vistas mer i hemmet.
- Vistelseförbudet skulle eventuellt kunna vara en metod i samband med att möjliggöra LVU-vård i det egna hemmet.
- Vistelseförbudet kan i samverkan med barnet och familjen vara ett stöd för barnet att förstå vilka miljöer som är dåliga och att barnet kan hänvisa till förbudet vid påtryckningar från kriminella eller annat oönskat umgänge.
- För att vistelseförbudet ska fungera kan det krävas samverkan mellan olika aktörer såsom socialtjänst, vårdnadshavare samt polis. Redan idag har förvaltningen svårt att få till samverkan med polisen gällande exempelvis allvarssamtalen. En ny metod förutsätter att polisen har tillräckliga resurser för att samverka med socialtjänsten.
- Det kan behövas kontroll och någon form av sanktion för att det ska fungera. En tydlighet kring hur kontrollen ska gå till, om det är en samverkan mellan exempelvis fältassistenter och polis krävs ett nära samarbete och snabbt agerande.
- Kostnaderna för kommunerna behöver beaktas.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2022 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Ulla Sjöbergh (S) och Karin Norman (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Maria Karlman Noleryd (L), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det finns ett behov av ytterligare förebyggande insatser som på ett verksam sätt hindrar unga som identifierats visa tendenser till ett normbrytande beteende. Förslaget att låta socialnämnden fatta beslut om vistelseförbud anses av förvaltningen vara en möjlighet att i tidigt skede göra det tydligt både för den unge och dennes vårdnadshavare att fortsatt vistelse på specifika platser och vid vissa tider innebär att den unge riskerar att dras in i en kriminell miljö. Detta ger möjligheten att i tid kunna stoppa en negativ utveckling för den unge.

Förvaltningen anser vidare att vistelseförbudet kan fungera som ett stöd för både vårdnadshavare som upplever svårigheter med att sätta gränser för den unge och för den unge när denne har svårt att stå emot påtryckningar från omgivningen. Förvaltningen anser att den främsta målgruppen för insatsen är barn och unga som uppvisar begynnande normbrytande beteende men ännu inte begått kriminella handlingar och att det kan vara verksamt oavsett ålder på barnet. Främst ser förvaltningen att insatsen kan fungera för barn som har ett identifierat riskområde i sitt närområde. Förvaltningen anser dock att ett beslut om vistelseförbud alltid behöver kompletteras med andra vårdande insatser som ger ett utökat stöd till den unge och dennes vårdnadshavare och öppnar upp för kommunikationen dem emellan.

Förvaltningen är enig med utredarna att insatsen kommer att kräva en god samverkan mellan socialtjänst, vårdnadshavare, fältassistenter och polis men även med skola och fritidspedagoger. Detta gäller inte minst i arbetet med att identifiera personer där vistelseförbud skulle kunna vara en lämplig insats. Förvaltningens erfarenheter visar att information om att det finns en oro för enskilda barn utifrån den plats och kontext denne vistas i sällan når fram. För att göra insatsen verksam anser förvaltningen att anmälningsbenägenheten behöver öka från personal på skola, fritidspedagoger, fältassistenter och polis. Anmälan behöver innehålla konkret information om vad som observerats. För att ge socialtjänsten tillräcklig substans för att agera på uppgifterna föreslår förvaltningen att anmälaren deltar i ett anmälningsmöte tillsammans med socialtjänst, den unge och vårdnadshavare där det observerade lyfts.

Enligt förslaget ska polismyndigheten och socialtjänsten genom sina fältassistenter meddela socialnämnden när de upptäcker att avsteg gjorts från ett vistelseförbud. Polismyndigheten ska föra ett register över aktuella vistelseförbud för att veta vilka personer och platser som berörs. Förvaltningen ser att detta kommer att innebära krav på ökade identitetskontroller av barn vilket behöver hanteras på ett respektfullt sätt. Förvaltningen upplever att det idag finns en problematik med identitetskontroller som görs som kan leda till ett stigmatiserande av vissa grupper av barn. För att ett vistelseförbud ska fungera effektivt behöver möjligheten att kontrollera efterlevnaden öka vilket sannolikt leder till ökade kostnader för polismyndigheten. Möjligen ska ordningsvakter ges befogenheter att kontrollera efterlevnad av ett vistelseförbud.

Förvaltningen anser att det kan uppstå svårigheter för fältassistenter att identifiera unga som omfattas av vistelseförbud på platser där det i hög grad vistas unga hemmahörande i andra kommuner och stadsdelsförvaltningar. Förvaltningen ser att detta kommer att kräva samverkan mellan berörda kommuner och stadsdelsförvaltningar där sekretess dem emellan hävs avseende barn som omfattas av vistelseförbud utanför sitt närområde. Förvaltningen anser vidare att detta kan kräva en utökad bemanning av fältassistenter i de områden som omfattas av vistelseförbud vilket gör att uppdraget inte kommer att kunna rymmas inom nuvarande budgetramar. Förslaget riskerar att generera ökade kostnader inom stat och kommun. Förvaltningen anser att det är tillräckligt att den unge tillsammans med vårdnadshavare kallas till möte på socialtjänsten för samtal när avsteg skett från ett vistelseförbud. Hur väl vistelseförbudet efterföljs kommer dock att ligga till grund för beslut om vilka andra insatser som är lämpliga och om det finns ett behov av insatser som innebär större inskränkningar.

Förvaltningen menar att socialtjänsten behöver en bredare uppsättning åtgärder för att hindra barn från att hamna i normbrytande sammanhang men vill samtidigt lyfta ett antal betänkligheter. Förvaltningen delar utredarnas invändning om att den sociala kontexten spelar stor roll för barnets normbrytande beteende vilket oftast är frikopplat från en fysisk plats. För att ett vistelseförbud ska bli effektivt krävs en ökad möjlighet till kontroll av efterlevnad vilket kräver mer resurser av polis och socialtjänst, något som inte täcks av nuvarande anslag.

I beslut som berör barn ska alltid barnens bästa ligga till grund för beslutet. En utgångspunkt för vad som är barnets bästa ska utgå från barnkonventionens artiklar. Detta innebär att socialtjänsten inför beslut som berör barn behöver göra en konsekvensanalys av vilka positiva och negativa konsekvenser detta innebär för den enskilde. Förvaltningen anser att detta

bör göras i samband med utredning om vistelseförbud för att avgöra om de inskränkande åtgärderna är berättigade och i proportionalitet för att uppnå barnets bästa.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V) enligt följande.

Vi tackar förvaltningens för ett bra svar på remissen av Socialdepartementets promemoria. Vi samstämmer i problembilden av att införa vistelseförbud för barn i enlighet med tjänsteutlåtandet, men vi håller inte med om att möjligheten att besluta om vistelseförbud bör införas i LVU-lagstiftningen.

Som utredaren fastslår inskränker vistelseförbud på rörelsefriheten samt inkräktar på barnets rättigheter enligt barnkonventionen, och vi ser inga skäl till varför det resonemanget skulle vara undantaget för LVU-lagstiftningen. Att införa vistelseförbud för tvångsplacerade barn riskerar dessutom att ytterligare öka stigmatiseringen av unga som är tvångsplacerade inom LVU-vården. Unga som är placerade på institution är i sig redan avvisade från den negativa miljö och umgänge som den tidigare har befunnit sig i, därför bör det anses att lagstiftningen redan garanterar ett tillräckligt skydd för den som är placerad inom LVU.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

Sverigedemokraterna är positiva till att det skapas fler lagliga verktyg för att bryta destruktivt och brottsligt ungdomsbeteende. Vi förutser dock svårigheter med uppföljning och kontroll avseende efterlevnaden av föreslagna restriktioner.

I övrigt hänvisas till synpunkter och ställningstaganden från vår representation i kommunfullmäktige.

Ersätтарыttrande gjordes av Lars Hultkvist (KD) enligt följande.

Om jag hade haft yttranderätt hade jag föreslagit att nämnden skulle uttala att barn och unga som är på väg att dras in i kriminalitet ska kunna förbjudas att vistas på platser som befrämjar en sådan negativ utveckling även enligt Socialtjänstlagen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Ulla Sjöbergh (S) och Karin Norman (V) enligt följande.

1. att inte godkänna förvaltningens svar till beslut
2. att besvara remissen med instämmande i utredarens slutsats att förslaget inte bör införas
3. att framföra följande:

Vi uppskattar att förvaltningen är enig med utredaren i de delar där utredaren anför betänkligheter mot förslaget om vistelseförbud för minderåriga. Utredaren landar i att en reglering som ger socialnämnden rätt att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden inte bör införas. Vi delar helt utredarens slutsats och delar inte förvaltningens syn att ett vis-

telseförbud kan vara verksamt under omständigheter där förbudet kombineras med andra vårdande insatser.

Särskilt uttalande gjordes av Maria Karlman Noleryd (L) enligt följande.

Mot bakgrund av förvaltningens tjänsteutlåtande anser vi att vistelseförbud för barn inte bör införas.

Vi ser ett antal principiella och praktiska problem med förslaget om vistelseförbud som innebär att det finns andra förslag för att minska risken att barn och unga dras in i kriminalitet, som bör vara prioriterade.

Förvaltningen pekar bland annat på att det kommer att krävas extra resurser till bland annat fältverksamheten för att förslaget ska vara möjligt att efterleva i praktiken. Det torde gälla inte minst på Norrmalm, dit ungdomar samlas från många olika stadsdelar och kommuner.

Även om den grönblå majoriteten konsekvent har förstärkt de ekonomiska resurserna till socialtjänsten är det viktigt att dessa resurser kan användas där de gör störst nytta. Socialtjänsten kommer under de kommande åren att stå inför en stor omställning mot att i ännu högre utsträckning fokusera på tidiga insatser, eftersom vi vet att det är det effektivaste sättet att förhindra en negativ utveckling hos barn och unga.